

Formandberetning ved generalforsamlingen den 27. marts 2006

Den samfundsmæssige udvikling i de seneste år, hvor den såkaldte strukturreform vil føre til nedlæggelse af amterne, og dermed fjernelse af Roskilde Amt både fra landkortet og som en realitet, har naturligvis for os i Historisk Samfund givet anledning til nogle overvejelser med hensyn til vores navn - *Historisk Samfund for Roskilde Amt*. Da vores forening dannedes i 1910 hed den *Historisk Samfund for Københavns Amt*, ganske vist med den parentetiske tilføjelse (*med gamle Roskilde Amt*). Dette vel nok fordi Historisk Samfunds fødsel fandt sted i Roskilde og at det var her tyngden af medlemmerne havde hjemme. Det var dog sådan, at der i Københavns Amt på det tidspunkt var en Roskilde amtsrådsreds, der således retfærdiggjorde parentesens. Navneforandringen til det nuværende - *Historisk Samfund for Roskilde Amt* - fandt først sted med kommunalreformen i 1970 og i realiteten først med årsskiftet for 1976.

Det ser nu ud til at flere af de nye store kommuner får tilføjelsen Ny-, f.eks. Ny-Slagelse, Ny-Roskilde og vel også Ny-Nykøbing, og der var vel derfor ikke noget i vejen for at Historisk Samfund kunne ty tilbage til parentesens og kalde os *Historisk Samfund for Gamle Roskilde Amt*, hvilket der jo i så fald ville være et dobbelt historisk belæg for. Ser vi os omkring blandt de amtslige historiske samfund - der jo alle står over for det samme problem - ja så vil vi opdage, at der mindsandten stadig findes et "Historisk Samfund for Præstø Amt" og også et "Historisk Samfund for Sorø Amt" til trods for at disse amter ikke har eksisteret siden 1970. Der er således ikke ligefrem tradition for hastværk med navneforandringer - og dette er da også for tiden bestyrelsens opfattelse. Måske kunne en navneforandring finde sted ved vores 100-årige fødselsdag i 1910. Det er vores opfattelse, at foreningens regionale grundlag skal bevares, ja måske endda styrkes og at dette naturligvis også bør fremgå af foreningens navn. Med disse bemærkninger har jeg

Formanden demonstrerer opbygningen af en hatformet bakke ved Lindelse Nor.

blot villet kaste spørgsmålet ud til medlemmerne i håb om reaktioner, der vil kunne inddrages i de videre overvejelser.

Foreningsåret 2005-2006 åbnedes med den efterhånden traditionelle forårslørdagstur. Den fandt sted den 30. april og gik til Selsø Slot og Kirke, som begge besøgs under kyndig vejledning. Det velbesøgte arrangement afrundedes med en bustur tilbage over Frederikssund, med stop ved St. Olavs Kilde og Olavsskåret i Skuldelev Ås, Skuldelev Bro og Gerlev Kirke.

Sommerturen blev en nyskabelse, idet vi for første gang lod den strække sig over hele week-end'en. Den fandt sted den 17.-18. september og gik til Langeland med overnatning på Hotel Skudehavnen i Rudkøbing. Om lørdagen gik turen over Fyn og Tåsinge til Langeland og derefter mod syd med første besøg i Skrøbelev Kirke, hvor vi besøgte de romanske billedkvadre. Via Søvertorp hovedgård besøgte vi derefter den berømte yngre stenalderboplads ved Troldebjerg, der sammen med Lindø i Lindelse Nor i første halv-

del af 1900-tallet udgravedes af købmand Jens Winther fra Rudkøbing. Frokosten indtoges på Lindelse Kro og om eftermiddagen besøgte forskellige andre historiske og arkæologiske, men også geologiske lokaliteter i det typiske langelandske hat-bakkede landskab - Købinghoved, Bogødyssen med udsigt over Lindelse Nor, Kædebyhas med udsigt over det Sydfynske Øhav, Humble Kirke med udsigt til den store dysse "kong Humbles Grav", østkysten ved Kågård, hvor begivenhederne om aftenen den 4. maj 1945 blev omtalt, herfra også en enestående udsigt over Langelandsbæltet og til Skovsgård Gods med udstillinger samt Hennemved Haver. Kaffen, der bestod af en dram, blev nydt i parken på Skovsgård.

Om søndagen havde vi fornøjelsen af at have chefen for Langelands Museum, roskildenseren Jørgen Skaarup med som turleder. Efter en kort og morsom byvandring i Rudkøbing aflagde vi et besøg på museet, hvor vi bl.a. kunne nyde de bevarede originale udstillinger af Jens Winthers omfattende stenalderfund, et museum anno 1920. Derefter

Jørgen Skaarup forklarer arkitektoniske detaljer i Tranekær Slot.

drejede det sig om nordøen, bl.a. kirkerne i Tullebølle, Bøstrup og Snøde. Tranekær Slot besås, ganske vist kun udefra og vi besøgte Slotsmuseet i den gamle møllegård. Frokosten indtoges i "Herskabsstalden" på Tranekær. På vej til Spodsbjerg besøgte den store imponerende dobbeltdysse i Bukkeskov foruden Tobaksladen, med udstillinger om 2. Verdenskrigs tobaksproduktion på Langeland. Hjemturen til Roskilde foregik med færgen Spodsbjerg-Tårs, over Lolland og Sydsjælland. Jeg tror jeg kan sige, at da var de 40 deltagere godt mætte af oplevelser og indtryk.

To af efterårets mødeaftener stod medlemmer af bestyrelsen for, idet arkivar cand.mag. Eva Tønnesen den 17. oktober berettede om det alsidige historiske arbejde i et lokalhistorisk arkiv, i dette tilfælde Roskildes og museumsinspektør mag.art. Ulla Fraes Rasmussen, Køge Museum, der den 14. november fortalte om de nyligt afsluttede undersøgelser af voldsteder i Roskilde Amt. Efterårets sidste møde var med museumsinspektør cand.mag. Anette Kruse, Domkirkemuseet, der levende fortalte om kisteåbninger i Domkirken bl.a. Christian 4.'s bror, Ulrik den ældres kiste (død 1624) og Christian 4.'s dronning Anna Cathrines kiste (død 1612).

I efteråret 2005 kunne vi tilbyde medlemmerne en række kurser og forelæsninger arrangeret af Folkeuniversitetet i Roskilde. Nu må vi desværre meddele, at det er slut med disse arrangementer, da Folkeuniversitetet i Roskilde med årsskiftet er ophørt med at eksistere. Dette er sket efter bortfaldet af den traditionelle statsstøtte til folkeuniversitetsvirksomheden i Danmark. Forgæves forsøg på at videreføre Folkeuniversitetet på anden vis er mislykkedes, hvorfor denne institution, som vi her i Historisk Samfund i høj grad har nydt godt af, med hele sin organisation, sit netværk af forbindelser i universitetsverdenen og sin store erfaring i undervisningsorganisation, nu er borte. Et tab som vi må være de første til at begræde.

Forårets tre møder indledtes den 23. januar med et spændende foredrag af Ph.D.-studerende cand.mag. Peder Dam, der omhandlede samspillet mellem kultur og landskab, således som dette giver sig til kende på kort og kan fremstilles kartografisk. Mandag den 27. februar talte professor dr.phil. Claus Bryld, Institut for Historie og Samfundsforhold på Roskilde Universitetscenter, om spørgs-

målet "hvad kan vi bruge besættelsestiden til i dag?" og især om den politiske brug af denne del af nutidshistorien, således som vi har oplevet det i de senere år. Ved det sidste møde i foråret 2006, generalforsamlingen, forelagde museumsinspektør mag.art. Søren Sørensen fra Egnsmuseet Færgedgården ved Frederikssund, hans omfattende undersøgelse af stenalderboplads i og omkring Roskilde Fjord.

Jørgen Skaarup fortæller om Tullebølle Kirke.

Afsluttende skal jeg nævne at vores Årsskrift 2005 udkom omkring 1. december og distribueres inden jul. Det blev en traditionel med spændende artikelsamling, hvis redaktion var lagt i hænderne på Hans-Christian Eisen, som hermed takkes for det smukke resultat. Og endelig er der så registerbindet, omfattende alle årbøgerne siden 1910, og som har spøgt i de sidste 7 års formandsberetninger. Den lange forsinkelse skyldes sygdom, men nu er arbejdet godt i gang igen, idet vi er tre personer der søger at gøre de sidste 50 % færdig.

Med disse ord skal jeg overlade denne beretning til - som man traditionelt siger - 'generalforsamlingens forhåbentlig velvillige behandling'.

Erling Bondesen